

Utdrag ur *Dolt inferno* av Magnus Ottelid (2004)

Pappersarken föll till golvet. Naiv historia, tänkte Martin. Den var från tiden före Drömmaren, hur kunde den bli publicerad? Redan här fanns närheten till en annan värld bortom denna. På nåt vis hade det alltid funnits hos honom, dragningen bort från det man kallar verklighet, men också sammanblandningen mellan denna verklighet och drömmens värld. Han kunde också känna att det fanns något av honom själv i övrigt i den där novellen. En längtan efter en lugn och förutsättningslös kärlek som inte ständigt behöver bekräftas, bara finns där. Ett önsketänkande. Han överraskades av en gäspning, tömde sista vinglasen och undrade om han skulle orka ta sig till sängen. Satte sig i alla fall upp och såg ner i lådan. Fortsätter väl imorgon. Han reste sig med viss möda, fick av sig kläderna, stöp i sängen och somnade direkt. Vin var ett beprövat sömnmedel för honom och nätterna brukade bli drömlösa efter en flaska. Men inte så denna natt.

Demonerna ur det förflutna kom på besök. De hade fått näring av begravningen och telefonsamtalet med systemen. Likt svarta bevingade ryttare kom de genom natten och stötte sina vässade lansar i hans plågade inre. Det var samma sorts drömmar som alltid. Där var Drömmaren med sitt frestande erbjudande om evig lindring och förlåtelse, men också rapsodiska, skrämmande hatfyllda bilder av pappan från barndomen, systemens plågade ansikte, Helens kropp som faller, Preben som putar med läpparna, och fadern igen. Dröm och verklighet, minnen och önskningar...

Ett djupt andetag. In längs den lilla stigen, försiktigt nu, på med mössan och handskarna. Vänta bakom buskagen, bra utsikt mot skogsstigen. Antingen kommer han eller inte, klart han kommer, han är ju så jävla punktlig med sina vanor, jo, där, en rörelse bakom träden, det är han. Bestämt andetag igen, ner med mössan i pannan, väger stenen i handen, oh, dödliga tyngd förlös mig,, försiktigt den sista biten mot stigen där den gamle går, snabbt de avgörande stegen, ett språng, ett kraftigt slag, allt hat, all hämnd, all lycka att äntligen, han faller, blod, på handskarna, på tröjan, på skorna, triumf, stilla död på stigen, att det gick så lätt...Stenen under huvudet, din jävel...Fuck you ... Trodde du inte, att jag visste, att jag kunde ge dig vad du förtjänade, vem är liten och maktlös nu, din satan, blöd ihjäl... Lättnad, förtvivlan, tomhet, varje andetag snuddar med skrämmande längtan vid Drömmarens lockande uppgivenhet, och ingen ser mitt skickligt dolda kaos, stirrar på natten genom fönstret, kräks av anspanning...

Martin vaknade vid tretiden badande av svett, med skräcken, skammen och drömmens fantasier så närvarande som aldrig förr. Blev sittande i mörkret, stelt stirrande rakt fram med hårt klappande hjärta. Inte förrän den höstbleka augustimorgonens ljus trängde in i lägenheten släppte demonerna sitt grepp om honom och han föll utmattad bakåt i sängen. Somnade, men sov ytligt och oroligt, vaknade fullständigt slut vid elvadraget. Hur skulle han klara det här? Han hatade mediciner, de dödade själslivet och skrivandet. Vin för sömnen funkade bra för det mesta, men inte alltid. Att vara uppe hela natten och försöka skriva var en nödlösning, men det tog helt slut på honom om det pågick ett tag. Han gjorde det i alla fall ibland för att ta sig igenom de värsta perioderna. Det var som att hans plågoandar höll sig borta så länge han var vaken. Bara i sömnen och dess gränsland fann de honom med garden nere.

Han försökte äta lite frukost och började planera för resan till Grekland. Möblerna och det mesta får väl stå i Annas stora källare som förut. Undrar om jag ska ta med något av det där i lådan jag fick? Reste sig, gick in i vardagsrummet och betraktade lådan med allt det skrivna. Alla dessa ord! Till vilken tröst? Språket, så förhatligt, men så oundgängligt. Livsnödvändigt, levebröd. Men ändå grovt, nyanslöst, utan kraft och möjlighet att verkligen befria. Bränna broar, bränna ord, eldskrift. Nog var hans ord ibland skrivna i eld,

i blod, men ändå. Så döda, död och ingen tröst. När allt kom omkring. Vilde vara en fackla, en vårdkase, men blev knappt glöd, död. Ord, till vilken tröst?

Martin satte sig och bläddrade fram några saxade dagstidningsartiklar ur lådan. Ah, från teatergruppen han var med i under gymnasietiden. Kan man väl spara bland andra pressklipp. Han hämtade en kraftig dokumentportfölj som följt honom i många år likt en välbevakad skattkista, låste upp och la ner urklippen bland de många andra. Ofta hade han haft alla dessa artiklar utspridda på något bord och liksom nu blivit sittande, tankfull, stirrande ner bland bilder och rubriker som lyste honom i ögonen:

"Äldre man funnen död i skogen. Polisen utreder brott."

"Dansk turist rånmördad i Grekland. Manlig vän i förhör."

"Kvinna död efter fall från gångbro. "

Där låg också några danska tidningar som förstas skrivit lite mer om turistmordet och dessutom vinklat det hela när man kommit på att Preben haft sin manlige älskare med sig. Det spekulerades vilt om mordet var kopplat till deras sexualitet. Pojkvännen misstänktes länge, men hade ett vattentätt alibi med ett par vittnen som svor att de varit med honom. Martin log vid denna tanke. Det är så enkelt med människor. Undrar hur det skulle blivit annars, tänkte han sedan under en kort sekund, men tanken fick inte fäste. Han tog upp alla urklippen och tidningarna och spred ut dem på bordet.

Det var egendomligt hur hans minnesbilder och tankar ofta bara var liksom brottsstycken, fragment. Som med Helen. En känsla, en impuls, en fallande kropp, hans egen utsträckt hand, stilla död på asfalten där nere. Och ständigt dessa motstridiga dragningar i hans inre. Skuld, rättfärdig revansch, mitt fel, ditt fel, glömma, minnas, gräva upp, gräva ner, leva, dö. Trött på dessa flackande tankar. Med Preben som med fadern. Uttänkt, uträknat, men ändå inte. Inte riktigt uppe i det allra mest medvetna på något sätt. Kyligt, intellektuellt, men samtidigt omedvetet. Vad var dröm, vad var verklighet, verklighetsdröm, drömverklighet? En sidovärld, utanför den andra. Tider, platser. Koncentration på drivkraft, ilska, besvikelse. Tankarna så tydliga, kristallklara, utanför hjärnan som bilder framför ögonen, som film, att ta på, att känna. Uppmaningar. Gör så. Skipa rättvisa, döma – men med vilken rätt? Vems rätt eller orätt? Ständigt denna förtärande oro och denna sammanblandning av fantasi och verklighet.

I stunder som denna satt han stilla som månen en mörk augustinatt. Stillhet, katatonisk stelhet...

Hans liv och tankar var en enda oordning, det enda som var stabilt var flykten, den var oföränderlig. Om han bara kunde finna sitt skäl att fly, sin själ till ro.

Egentligen trodde han inte på människans handlingskraft. Bara hennes förmåga att överleva, trots allt, genom allt. Trampa på i grottekvarnen.

Han skakade på sig, la undan portföljen och gick ut till köket. Medan kaffevattnet stod på spisen iakttog han en fluga som surrade kring honom och koppen. Han lyfte försiktigt händerna, förde dem sakta en bit ovanför koppen där flugan landat. Så klappade han behärskat ihop händerna och flugan flög rakt in mellan dem och krossades. Människans förstånd övergår flugans, tänkte han. Det bevisas av att en människa alltid kan slå ihjäl en fluga med iakttagande av en korrekt och utstuderad teknik, där flugans idioti – eller naturliga beteende? - tas i beräkning. Dessvärre - eller dessbättre? - har en ihjälslagen fluga alltid en kamrat som med en dåres envishet och dödsförakt, snart tar sin hädangångne väns plats och uppdrag: att irritera just mig, just här, just nu.

Kanske en flugas död rubbar en ömtålig jämvikt i ett bräckligt, oändligt försiktigt uppbyggt, universum? Man säger ju att allt hänger samman, beror av vartannat. Numera tyckte sig Martin ha insett att det var tvärtom. Ingenting har egentligen med någonting att göra. Allt är slump och tillfällighet. Perspektivet är allt, sammanhang är inget. Vad annat än det specifikt

mänskliga perspektivet säger att en människas död är viktigare än en flugas? Han drack sitt kaffe, stående i köket och återvände sedan till soffan i vardagsrummet. Han fnös. Ingen fattar ändå. Inte ens hans egen syster tycktes begripa. Hon om någon borde ju förstå. Men han kunde inte hjälpa Maria fatta, ville inte, kunde inte tala med henne om sånt. Det var inte heller rätt att störa henne med hans egna inre kaos. Hon förtjänade att få vara i fred och lycklig. Precis som alla andra förtjänade sina respektive öden. Fast även öden behöver någon gång få lite hjälp på traven, och vem var han att neka ödet. Den inre smärta han bar varje dag fick han stå ut med. Det var inte tillåtet att visa den, den måste bara uthärdas. Ett dolt inferno att härbärgera.

Alla tror att livet är ett pussel som går att få ihop. Men de bedrar sig. Livets pussel går inte att lägga. Var och en har förvisso sin egna lilla bit. Outtröttligt söker vi få den att passa ihop med någon annans. Ibland tror vi att det lyckats och kanske lever man då skenbart lyckligt en tid. Men vårt ynkliga pusselfragment är bara ett stycke av en oändlig djupblå himmel där kantbitarna saknas. Inget finns som ger oss verklig orientering och gränser att hålla oss i. Det är inte ens så enkelt att pusslet bara är stort och överblickbart eller så komplext att man måste vara Gud för att förstå det. Det hänger nämligen inte samman. Bitarna är bara brottstycken av osammanhängande rymder av blått bortom vett och vintergator och nebulosor. Drömmen om att allt hänger samman är bara uttryck för människans fåfänga sökande efter tröst i ett förtvivlans tomt och splittrat universum.

Han läste dokumentportföljen noga, höll den i famnen och läste likt en bön tyst för sig själv en dikt han skrivit efter faderns bortgång.

Så sitter jag åter på natten
med denna smärta
Men var är mina känslors ord?
Var finns deras utrymme?
Var är deras plats?
Bara på natten vid datorn
På denna platta tomma
svarta fyrkant till diskett
Ingen kan jag tala mina ord med,
bara till dig diskett
När jag sparar svarar du
med ett vänligt men otillräckligt tröstande surr
Magnetismen modellerar mina ord
till ettor och nollor
medan ont är kvar som förut
Förtvivlan kvarstår, sömnen uteblir
tills trött morgonljus bryter fram
Dag med ny smärta,
sömnens relativa lindring i gryningen